

CLIOHNET – REȚEAUA EUROPEANĂ DE ISTORIE

Ștefan Purici

ABSTRACT: *CLIOHnet is a Socrates-Erasmus Thematic Network formed to address the task of bringing the study of history and a critically founded historical perspective to bear on the challenges facing European society and education today. The Network utilizes the remarkable opportunities created by the swift expansion of contact between diverse European cultural and educational traditions to bring a supranational, diachronic and comparative approach to the study and teaching of history. It will create an association (HEKLA) for enhancing the historical perspective in European culture; it operates a web-site and a mailing list. It is now creating a pan-European directory of historical associations and bodies; it encourages publications relating to its objectives on the specialized press and in the media. It promotes the study on teaching and studying history in Europe today and will publish the results in book form, containing both an overview of the present situation and recommendations for action. CLIOHnet brings together historians, geographers, art historians, linguists, theologians, philologists, sociologists and philosophers in order to explore how differences, connections, conflicts and positive interaction have developed in the past and can develop in the future.*

Una dintre dimensiunile proiectului Europei unite privește integrarea componentelor sale sub aspectul valorizării potențialului științific. În acest sens, printre cele mai vechi proiecte finanțate de Uniunea Europeană se numără programul *CLIOHnet*, din care face parte, din anul 2004, și Facultatea de Istorie și Geografie din Suceava (alături de Facultatea de Istorie și Filosofie de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, membru al proiectului încă din anul 2001).

Conceput în calitate de arie tematică a proiectului-pilot „Sistemul European de Credite Transferabile” (ECTS), el a urmărit să contribuie la crearea unui sistem de recunoaștere a activității academice a studenților istorici desfășurate în statele comunitare. După finalizarea cu succes a programului, sistemul de credite transferabile¹ se aplică în marea majoritate a țărilor europene, devenind indispensabil în cadrul mobilităților studențești finanțate de Uniunea Europeană.

Așa cum am menționat, *Istoria* a fost una dintre cele cinci arii tematice cu care a demarat proiectul ECTS (*European Credit Transfer System*) în anul 1988. Treptat, pe parcursul următorului deceniu, nucleul de istorici și cercetători implicați în programul de colaborare s-a extins la nivelul întregului continent, concentrând echipe de cercetători, cadre didactice universitare și doctoranzi care și-au concentrat demersurile pe diverse paliere tematice și cronologice, toate vizând, însă, dezvoltarea cunoașterii și diseminarea ideilor, metodelor, mijloacelor moderne în mediile universitare și de cercetare în domeniul istoriei. În acest context, sub coordonarea Universității din Groningen, a fost propus și încheiat cu succes Proiectul de dezvoltare a Curriculei Erasmus-Socrates, intitulat *Ideea și Realitatea în istoria Europei*.

Totodată, echipa a ajuns la concluzia că una dintre cele mai bune căi de explorare a uriașului potențial de inovare a predării/învățării istoriei este legată de organizarea unor programe intensive, în cadrul cărora studenții și profesorii de la universitățile participante să poată interacționa într-o situație de predare/învățare modernă. În acest cadru, grupul a inițiat și a derulat cu succes următoarele programe „Codrul Cosminului”, nr. 11, 2005, p. 159-162

intensive: Bologna (mai 1998: *Cultura Europei și mediul*), Pisa (mai 1998: *Imperii, state și regiuni într-o perspectivă europeană*), Pisa (mai 1999: *Prezentul trecutului*), Gent (martie 2000: *Istoria și realitatea Europei*), Reykjavik (mai 2000: *Națiuni și naționalități*), Roskilde (martie 2001: *Statul prosper. Trecut, prezent, viitor*), Pisa (mai 2001: *Sisteme politice și definițiile rolurilor de gen*), Riga (mai 2003: *Religie și schimbare politică în Europa: trecut și prezent*), Madrid (martie 2004: *Cetățenia în istorie. De la Atena la Uniunea Europeană*). Grație programului *Cultura 2000* al Uniunii Europene a devenit posibil editarea unor volume tematice ale cursurilor menționate, care sunt disponibile astăzi atât în forma tipărită (nouă volume), casete video, DVD, precum și în format *pdf, pe internet².

În mai 1999 Rețeaua de Istorie ECTS a organizat Conferința europeană *Prezentul trecutului. Istoria în universitățile europene: comparare, armonizare, inovare*, în cadrul căreia a fost conceput proiectul CLIOH. Acesta a avut ca obiectiv extinderea parteneriatului în noua Europă și atragerea în activitățile de colaborare a statelor din Europa de Est și Centrală. Programul trienal CLIOH, intitulat *Redescoperirea Europei: Crearea legăturilor și viziunii novatoare pentru o nouă agendă a istoriei*, având angajate 38 de instituții participante, a demarat activitățile în anul 2000, propunându-și elaborarea materialelor și propunerilor pentru predarea/învățarea istoriei pe continentul nostru. Rezultatele obținute în cadrul programului au fost diseminate în anul 2003-2004 (*CLIOH-DISS*), fiecare membru (47 de instituții angrenate în această fază) împărtășind din experiența acumulată unor parteneri (alte facultăți) din propria țară.

Demararea programului CLIOH a stimulat și înlesnit punerea bazelor pentru dezvoltarea proiectului, din 2001, într-o Rețea Europeană de Istorie, ca parte a Rețelelor Tematice Erasmus. *CLIOHnet* a reprezentat o extindere tematică și geografică a activităților desfășurate până la acel moment. Rețeaua, care a cuprins grupul CLIOH și noii parteneri (în total, 58 de instituții participante), a încercat să valorifice diverse experiențe, cunoștințe, metode spre a le pune la dispoziția celor interesați din alte părți ale lumii (Balcani, Turcia, Rusia, Asia Centrală, Africa). Membrii rețelei s-au angajat într-o varietate de activități, toate având drept scop creșterea prezenței perspectivei istorice comparate și critice asupra culturii Europei, nu numai asupra culturii academice. Astfel, programul s-a întemeiat pe ideea de proiect transnațional, multicultural și paneuropean. *CLIOHnet* a organizat în fiecare an câte două întâlniri plenare și câte 10 întâlniri naționale în 10 state diferite. Au fost realizate conexiuni și colaborări cu alte programe ale Uniunii Europene, precum „*TUNING*” *Educational Structures in Europe*, *TEEP 2002* (Transnational European Evaluation Project 2002) și, recent, *Tuning Latin America* (au fost stabilite relații cu departamentele de istorie din 18 state latino-americane). Ca și în cadrul programului CLIOH, ultimul an (2004-2005) a fost dedicat activităților de diseminare pe calea organizării unor seminare naționale în fiecare țară participantă. Totodată, au fost prezentate și dezbătute propunerile pentru *CLIOHnet 2*, în vederea continuării și extinderii activităților după 2005.

CLIOHnet are drept obiectiv fundamental oferirea unei perspective istorice bazată pe o analiză critică a trecutului pentru a face față provocărilor cu care se confruntă astăzi societatea și educația europeană. Istoria – atât ca domeniu de cercetare cât și ca materie predată și studiată în universități și școli – cunoaște, în ultimele două decenii transformări rapide percepute adesea ca manifestări ale unei crize profunde. Rețeaua a fost concepută drept un răspuns prompt și profesionist provocărilor secolului XXI. Spre deosebire de proiectele naționale, bilaterale sau regionale, *CLIOHnet* oferă și valorifică oportunități remarcabile, create prin extinderea rapidă a contactelor dintre diferitele tradiții

culturale și educaționale europene, încercând să ofere procesului de studiere și predare a istoriei o abordare supranațională, diacronică și comparativă.

CLIOHnet acționează pe paliere diferite. În fiecare țară au fost organizate ateliere de lucru pentru profesori, studenți, cercetători interesați de tematica propusă. Concomitent au fost constituite grupuri naționale *CLIOHnet*. Cinci grupuri de lucru (Task Force), compuse din reprezentanți provenind din câteva țări, au abordat anumite domenii socotite prioritate pentru cunoașterea și didactica istorică: probleme de gen și oportunități egale; rasism și etnicitate; utilizarea învățământului la distanță și a tehnologiilor informatice pentru realizarea unei noi perspective istorice; predarea/învățarea istoriei la nivel liceal; extinderea spațiului istoriografic european prin includerea istoriei și produselor istoriografice din Europa de Est și statele mediteraneene. Există un grup de lucru care se ocupă de istorie și științe umaniste în curricula științifică și tehnologică.

CLIOHnet nu se limitează la acumularea cunoștințelor și căutarea sau elaborarea unor noi metode de investigare a trecutului și de predare/învățare a istoriei. Echipele implicate au obligația de a disemina cunoștințele pe diferite căi. Fiecare grup de lucru (Task Force) este responsabil pentru publicarea rezultatelor muncii sale. În cadrul „ClioH's Workshop I” (2000-2001) au fost redactate trei volume (apărute sub sigla „CLIOH's Notebooks”), destinate utilizării și testării de către instituțiile implicate în proiect (vol. I: *Marea în istoria Europei*, vol. II: *Sisteme politice și definiții ale rolurilor de gen* și vol. III: *Națiunile și naționalitățile în perspectiva istorică*).

Rețeaua a încheiat cu succes și proiectul intitulat „ClioH's Workshop II”, realizat în cadrul programului Cultura 2000 al Directoratului general pentru Educație și Cultură al Comisiei Europene, publicând cărți și video-casete cu specific multinațional și multilingvistic (continuarea seriei „CLIOH's Notebooks”, în cadrul căreia au fost tipărite vol. IV: *State prospere. Trecut, prezent, viitor*, vol. V: *Imagini și istorie*, vol. VI: *Imperii și state în perspectiva europeană*, vol. VII: *Discriminare rasială și etnicitate în istoria europeană*, vol. VIII: *Religia și schimbarea politică în Europa: trecutul și prezentul* și vol. IX: *Toleranța și intoleranța în perspectiva istorică*).

Programul nostru colaborează îndeaproape cu Tuning Educational Structures din Proiectul Europa, pentru a oferi puncte de referință comune, a contura teme specifice, a defini competențe și elemente descriptive pentru curricula de istorie. *CLIOHnet* cooperează, de asemenea, în Tuning II, dezvoltând criterii pentru metodologiile de predare și învățare³.

Coordonatorul central (Universitatea din Pisa, Italia), reprezentat printr-o echipă competentă condusă de prof. univ. dr. Ann Katherine Isaacs, gestionează un web-site⁴ și o listă de corespondență și discuții. Pe lângă alte numeroase succese, trebuie menționată realizarea unui registru paneuropean al istoricilor, asociațiilor și organizațiilor istoricilor, încurajarea publicațiilor cu preocupări apropiate obiectivelor sale în media și presa de specialitate. Ca și pe parcursul ultimului deceniu, echipele implicate în program continuă să examineze statutul istoriei în Europa de astăzi, oferind atât o perspectivă asupra situației prezente, cât și recomandări pentru viitor. A fost propus cu succes proiectul *CLIOHRES.net* (Rețeaua de excelență în domeniul cercetării istorice)⁵, finanțat de Programul Cadru 6 al Uniunii Europene, iar unele nuclee implicate în *CLIOHnet* au generat și alte programe, cum ar fi *eHLEE – eHistory Learning Environment and Evaluation* (pentru învățământul întemeiat pe resursele electronice moderne)⁶ și *EMMHS – Masterat European în Studii Istorice Mediteraneene*⁷.

CLIOHnet își extinde legăturile și spre instituțiile unor țări care încă nu au fost admise în programele Socrates, în special din Europa de Sud-Est, Rusia, zona mediteraneană și Asia Centrală. Mai propune colaborarea în interiorul, dar și dincolo de

domeniul umanist, prin intermediul Arhipelagului european al Rețelelor tematice umaniste⁸. Programul nostru contribuie atât la formarea acestui Arhipelag, cât și la stabilirea unor legături și colaborări cu discipline umaniste distincte. Totodată, se realizează și o dezvoltare a programului pe verticală, anumite componente având drept grupuri-țintă preșcolarii și elevii din școlile primare⁹ (spre exemplu, editarea unei broșuri color menită să contribuie la cunoașterea Europei de către cei mici, prin intermediul călătoriei micului dragon Mu) sau studenții din primul ciclu de studii (urmărindu-se și constituirea unei rețele studentești *CLIOHnet-Youth*)¹⁰.

Continuitatea programului, evaluările transnaționale și indicatorii de calitate testați în cadrul proiectului pilot *TEEP 2002* dovedesc cu prisosință eficacitatea și aplicabilitatea produselor (cunoștințe, metodologii, principii, competențe, tematici, abordări etc.) oferite de *CLIOHnet*. Considerăm că această formă de colaborare între istorici și specialiștii în alte domenii umaniste și nu numai, provenind din practic toate statele bătrânului continent, nu poate decât să contribuie la o mai bună cunoaștere a trecutului fiecărei națiuni în parte, dar și la modernizarea procesului de predare/învățare în instituțiile europene, la însușirea celor mai performante metode și principii de instruire și cercetare. Drept exemple ale subiectelor investigate în cadrul grupului de lucru 5 „Frontiere și identități”, ce își desfășoară activitatea sub egida programului *CLIOHRES.net*, publicăm în continuare două materiale (Position Paper) – în variante de lucru, ce urmează a fi sintetizate și dezvoltate într-un studiu de circa 35-40 de pagini – elaborate de cele două echipe românești, materiale ce au fost prezentate la Praga, în zilele de 26-27 august 2005.

NOTE:

¹ Pentru detalii, vezi: <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/ects.html>

² <http://www.stm.unipi.it/Clioh/tabs/core.htm>

³ http://europa.eu.int/comm/education/policies/educ/tuning/tuning_en.html

⁴ www.clioh.net

⁵ <http://www.cliohres.net/>

⁶ <http://www.clioh.net/ehlee.htm>

⁷ <http://www.clioh.net/emhsl.htm>

⁸ <http://www.archhumannets.net/>

⁹ <http://www.clioh.net/kids.htm>

¹⁰ <http://www.stm.unipi.it/programmasocrates/cliohnet/Meetings/students/stud.htm>